

Das Goebbels Experiment Opdrachtenblad

Regie: Lutz Hachmeister en Michael Kloft

Jaar: 2005

Duur: 108 minuten

Synopsis

'Willen jullie totale oorlog?' Deze vraag stelde Joseph Goebbels in het Berlijnse Sportpalast in 1943 aan duizenden aanwezigen. Het is de geschiedenis ingegaan als een van de allersterkste staaltjes oorlogsretoriek van het nazi-regime. Goebbels was sinds 1933 hoofd van alle propaganda-activiteiten van de nazi's. Hij was een fervent jodenhater, ziekelijk jaloers en zonder enig geweten. Het nazisme was zijn religie en zijn ongekeende gave voor spreken in het openbaar en natuurlijke instinct voor propaganda waren doorslaggevend bij het motiveren van de Duitse bevolking voor de oorlog, maar ook bij het mogelijk maken van de jodenvervolgung. Acht dagen voor de Duitse overgave pleegde Goebbels samen zijn vrouw - na eerst hun zes kleine kinderen omgebracht te hebben - zelfmoord in de Führerbunker. Behalve nooit eerder vertoond archiefmateriaal, foto's en fragmenten van propagandafilms waagt deze documentaire het om Goebbels zonder begeleidend commentaar voor zichzelf te laten spreken via zijn dagboeken die in 1992 werden teruggevonden in een Russisch archief.

Leerdoelen

1. Je kunt vertellen welke rol Goebbels speelde in nazi-Duitsland en een beschrijving geven van zijn persoonlijkheid; de leerling kan een beschrijving geven van het begrip propaganda.
2. Je kunt in eigen woorden samenvatten waar de film over gaat.
3. Je weet over welke mensenrechten de film gaat.
4. Je kunt vertellen op welke manier mensenrechten aan de orde komen in de film.
5. Je kunt aan de hand van twee scènes vertellen wat hij/zij voelde bij het zien van de film.
6. Je kunt je mening over de film onder woorden brengen en die onderbouwen.
7. Je weet tot welk genre de film hoort en kan dit onderbouwen.
8. Je kunt uitleggen waarom het belangrijk is kennis te hebben van propaganda.

Voorafgaand aan de film

.....

Opdracht 1

Om de film te begrijpen is het belangrijk dat je enige kennis hebt van belangrijke personages en gebeurtenissen in het verhaal. Gebruik bij het beantwoorden van de onderstaande vragen eventueel bronnen zoals je schoolboeken en het internet.

- a. Geef een beschrijving van maximaal drie zinnen van de volgende personen:
 - Joseph Goebbels
 - Hermann Göring
 - Heinrich Himmler
 - Winston Churchill
 - Leni Riefenstahl
- b. Geef een beschrijving van maximaal drie zinnen van de volgende begrippen en/of gebeurtenissen:
 - Machtsovername van nationaal-socialisten:
 - Boekverbranding in 1933
 - Propaganda
 - Totale oorlog
 - Het Oostfront

Kijkopdracht

- Van welke soort beelden hebben de filmmakers gebruik gemaakt?
- Let tijdens de film op beelden waarin propaganda zichtbaar is of die gebruikt zijn voor propaganda.
- Let bij beelden van redevoeringen op de tekst, de presentatie van de spreker, het publiek, de decors etc.
- Let tijdens het kijken naar de film ook op de muziek. Welk woord past volgens jou bij deze muziek (opzwepend / verontrustend / dreigend / onheilspellend / somber / vrolijk – somber / licht – zwaar)?

Na afloop van de film

Opdracht 2

De film begint met een beschrijving van de jonge Joseph Goebbels, voordat hij Adolf Hitler ontmoet. De dagboekfragmenten die gekozen zijn voor de film laten een beeld zien van Goebbels en de manier waarop hij denkt over Duitsland.

- Hoe kijkt Goebbels terug op zijn jeugd? Waar blijkt dat uit?
- Hoe denkt Goebbels over Duitsland in die tijd? Waar blijkt dat uit?
- Duitsland ging na de Eerste Wereldoorlog zwaar gebukt onder de herstelbetalingen die waren vastgelegd in de Vrede van Versailles. Welk verband laat de film zien tussen de situatie van Duitsland en de situatie en ideeën van Goebbels in deze periode?

Opdracht 3

In 1926 heeft Joseph Goebbels voor het eerst een ontmoeting met Adolf Hitler. Goebbels is zwaar onder de indruk van Hitler.

- Wat vindt Goebbels zo indrukwekkend aan Hitler?
- In zijn dagboek schrijft Goebbels: 'Wat betekent het christendom nog tegenwoordig? Nationaal-socialisme, dat is een religie. Mijn partij is mijn kerk. Maar het ontbreekt nog aan traditie en rituelen.' Wat is opvallend aan deze laatste zin?
- Waarom zijn tradities, rituelen (en symbolen) belangrijk voor de propaganda van de nationaal-socialisten?
- Bedenk twee tradities, rituelen en/of symbolen die de nationaal-socialisten gebruikten in hun propaganda.

Opdracht 4

In 1933 komen de nationaal-socialisten aan de macht. Goebbels wordt minister van Propaganda. Tijdens een toespraak voor partijgenoten zegt Goebbels het volgende: 'En als de joodse kranten nog steeds menen dat ze de nationaal-socialistische beweging kunnen dwarsbomen, als ze menen dat ze onze noodverordeningen kunnen omzeilen, dan moeten ze oppassen! Ons geduld zal een keer opraken en dan zal de brutale leugenachtige mond van de joden gesnoerd worden!'

- Verklaar waarom bovenstaand citaat past in de visie van de nationaal-socialisten.

Goebbels zegt in zijn dagboek: 'Ik ontwikkel een nieuwe, moderne persstrategie. Ook hier is een volledige breuk noodzakelijk. Veel journalisten zijn volstrekt ongeschikt om de publieke opinie te vormen. Ik zal ze binnenkort verwijderen.'

- Welke functie hebben journalisten volgens Goebbels?
- Hoe blijkt uit bovenstaand citaat dat er in nazi-Duitsland geen persvrijheid was?
- De nazi's roepen in 1933 op tot het verbranden van 'onzedelijke en on-Duitse boeken'. Waarom past dit in de strategie van Goebbels?

Opdracht 5

De meeste informatie bereikt ons via de media. Over de invloed van de media bestaan zes theorieën (zie reader 2.4).

- Welke theorie over massamedia vond Goebbels het meest overtuigend, denk je?

- Injectienaaldtheorie
- Multiple-step-flowtheorie
- Cultivatietheorie
- Selectieve perceptie
- Agendatheorie
- Framingtheorie

- Verklaar je antwoord met behulp van scènes uit de film.

Opdracht 6

In de winter van 1943 loopt het Duitse leger zich vast aan het Oostfront. Maar de extreem optimistische propaganda moet de Duitsers doen geloven dat ze aan de winnende hand zijn.

- Waarom zou er gekozen zijn voor positieve propaganda?
- Wat vindt Goebbels van die propaganda?
- Waarom vindt hij dat?

In 1943 geeft Goebbels een speech in het Sportpalast. Hierin vraagt hij aan het publiek of het bereid is om de offers te brengen voor een 'Totalen Krieg': 'Ik vraag jullie: zijn jullie bereid de Führer door dik en dun te volgen naar de overwinning ook al betekent dit dat er zware offers moeten worden gebracht?' Het publiek antwoordt massaal: 'De Führer beveelt, wij volgen!'

Na afloop van de film

.....

- d. Op welke manier wordt het publiek tijdens deze speech beïnvloed? Gebruik de beelden die je hebt gezien van het evenement en het bovenstaande citaat.

Opdracht 7

Goebbels gebruikt film en televisie als propagandamiddel. Je ziet onder meer fragmenten van Olympia (door Leni Riefenstahl), de speelfilms *Ohm Krüger* en *Kolberg*, speeches van Hitler, bioscoopjournaals over de oorlog, het familieleven van Goebbels.

- Wie was Leni Riefenstahl en waarom is haar werk omstreden?
- Speelfilms werden door Goebbels ingezet voor propagandadoeleinden. Waarom is dat opvallend?
- Welke boodschap zat verwerkt in speelfilms als *Ohm Krüger* en *Kolberg*?
- Kun je zelf nog een voorbeeld bedenken van een hedendaagse documentaire of speelfilm met een propagandistisch karakter? Verklaar je antwoord.

Opdracht 8

- Wat is volgens jou het centrale thema van de film?
- Wat heb je, na het zien van de film, geleerd over dit onderwerp? Beschrijf dit in minimaal twee zinnen.
- Wat denk je dat de filmmaker met de film wilde bereiken?
- Leg in ongeveer vijf zinnen uit of hij dat doel, volgens jou, bereikt heeft.

Opdracht 9

In het Duits heet de film 'Das Goebbels Experiment'.

- Waarom denk je dat de filmmaker voor deze titel heeft gekozen?
- Zou je de film dezelfde titel hebben gegeven? Bedenk zelf een mogelijke andere titel.
- Beschrijf wat je ziet in de laatste scène van de film.
- Wat denk je over het einde van de film? Is het positief of negatief (of iets anders)? Leg uit waarom.

Opdracht 10

- Beschrijf in ongeveer tien zinnen wat je van de film vond. Vond je de film bijvoorbeeld shockerend of indrukwekkend? Probeer daarbij het gevoel te omschrijven dat je direct na afloop van de film had.
- Wat is je het meest bijgebleven uit de film? Leg uit waarom.
- Welk beeld van Goebbels heb je door de film gekregen? Gebruik minstens twee van de volgende woorden en verklaar je keuzen: *rustig, sterke persoonlijkheid, charismatisch, ijdel, betrouwbaar, creatief, sympathiek, rechtlijnig, vriendelijk, vernieuwend, intelligent, onzeker, paranoïde, gemeen, jaloers, onbetrouwbaar, meedogenloos, manipulatief*.

Over mensenrechten

Opdracht 11

Welke stellingen zijn juist?

Mensenrechten

- zijn overal ter wereld hetzelfde.
- gelden alleen voor volwassenen (ouder dan 18 jaar).
- gelden alleen voor mensen zonder strafblad.

Opdracht 12

Stel je voor dat er een nieuw land wordt ontdekt. Er wonen geen mensen, het land heeft geen geschiedenis en geen wetten. Voor de nieuwe bewoners moet wel duidelijk worden welke rechten zij hebben. Maak samen met klasgenoten een lijst waarop je tien rechten schrijft die voor alle bewoners van het land gelden.

Opdracht 13

- Lees de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens in de reader of op de site van Young Amnesty. Welke mensenrechten komen (indirect) aan de orde in de film? Noem er drie.
- Geef bij de geschonden mensenrechten één voorbeeld van een situatie in de film.
- Ken je nog meer landen waar deze mensenrechten geschonden worden? Welke?

Over de film

.....

Opdracht 14

- a. Binnen welk genre valt de film? Is het bijvoorbeeld een documentaire, een misdaad-, of dramafilm? Noem drie voorbeelden waaruit je dat kunt opmaken.
- b. Geef een korte beschrijving van de verhaallijn (begin-midden-eind).
- c. Waarop ligt de nadruk in het verhaal? Op het verhaal zelf, op de thematiek of juist op de ontwikkeling van de personages?
- d. Heeft de muziek een aparte functie in het verhaal of draagt ze 'gewoon' bij aan het verhaal zonder extra betekenis?

Opdracht 15

In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen?

Kies uit: *helemaal mee eens*, *eens*, *neutraal*, *oneens*, *helemaal oneens*.

- De film is interessant.
- De film is eenvoudig te begrijpen.
- De film roept veel vragen op, maar geeft geen antwoord op die vragen.
- De voice-over is overtuigend, je vergeet eigenlijk dat de stem van een acteur is.
- De teksten uit het dagboek (die de regisseur heeft gekozen) geven een goed beeld van de Tweede Wereldoorlog.

Opdracht 16

Schrijf een recensie van de film. Het is bedoeld voor leerlingen van het voortgezet onderwijs, even oud als jij. De recensie moet minimaal een half A4'tje lang zijn. Bedenk voordat je gaat schrijven wat je van de film vindt (het verhaal, de boodschap, de filmische aspecten). Uit de recensie moet duidelijk blijken waarom ze de film moeten zien, of waarom juist niet. Betrek in de recensie ook de bedoeling van de film. Overtuig de lezer!

Reflectie

Opdracht 17

- a. Wat heb je geleerd van deze film? Gebruik minimaal drie zinnen.
- b. Wat heb je geleerd over mensenrechten? Gebruik minimaal drie zinnen.

Sommige films bevatten heftige scènes. Wil je daar vertrouwelijk over doorpraten? Neem dan contact op met de vertrouwenspersoon bij jou op school of met stichting Korrelatie via www.question-zone.nl of **0900-1450** (30 cent per minuut).

Das Goebbels Experiment Achtergronden

.....

Regie: Lutz Hachmeister en Michael Kloft

Jaar: 2005

Duur: 108 minuten

Das Goebbels Experiment

Inhoud

1. Documentaire

- 1.1 Objectiviteit en subjectiviteit
- 1.2 De objectieve aanpak
- 1.3 De subjectieve aanpak

2. Propaganda

- 2.1 Wat is propaganda?
- 2.2 Soorten propaganda
- 2.3 Technieken van propaganda
- 2.4 Massamedia en propaganda

3. Mensenrechten

- Bronnen
 - Voor de lesbrief
 - Voor verwerking en verdieping
 - Over Amnesty International en Movies that Matter
-

Documentaire

Het documentairegenre laat zich lastig definiëren. Meestal wordt gezegd dat documentaires - anders dan speelfilms - geen verzonnen verhalen vertellen. De een gaat over feiten, de ander over fictie. Documentaires geven een beeld van de werkelijkheid, door echte mensen in hun echte situaties te tonen. Geen acteurs en geen verziensels dus, zoals in fictiefilms. De meeste mensen gaan ervan uit dat documentaires over de werkelijkheid gaan en speelfilms verzonnen zijn en op fantasie gebaseerd. Het vervelende aan deze omschrijving is dat zij meer vragen oproept dan beantwoordt. Want is het eigenlijk wel mogelijk om 'de werkelijkheid' in beeld te brengen? Hoe echt zijn bepaalde situaties en hoofdpersonen in documentaires bijvoorbeeld? Iedereen weet dat je je anders gedraagt als je gefilmd wordt. En is iets meteen fictie als iets in scène wordt gezet? Wat is de rol van de maker, die bepaalt wat en hoe iets getoond wordt? Een betere definitie is dat de documentaire een creatieve interpretatie van de werkelijkheid geeft. Niet objectief, maar subjectief dus. De documentaireregisser gebruikt feiten, documenten en de wereld om hem heen als inspiratiebron om een goed, mooi, dramatisch of spannend verhaal te vertellen.

1.1 Objectiviteit en subjectiviteit

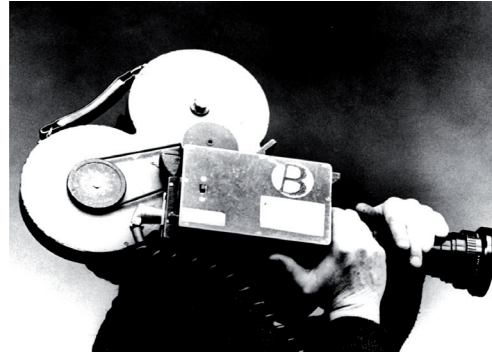
De documentairemaker kan de werkelijkheid op verschillende manieren verbeelden. Dat varieert van een meer neutrale objectieve benadering tot een zwaar gekleurde subjectieve aanpak. In ieder geval is een documentaire nooit honderd procent objectief. Tot de eerste categorie behoren de journalistieke documentaires. Vaak wordt hierin een onderwerp onderzocht en komen op een neutrale manier

meerdere mensen aan het woord. Deze films neigen naar reportages en volgen journalistieke principes. De creatieve documentaire, daarentegen, valt binnen het domein van de kunsten. De documentairemaker wordt dan gezien als een kunstenaar die zijn eigen idee volgt. De (filmische) visie van de documentairemaker is het belangrijkste. De manier waarop deze maker zijn materiaal 'kneedt' en vormt, geeft de mate van subjectiviteit weer.

1.2 De objectieve aanpak

Kenmerkend voor de objectieve aanpak is de alwetende commentaarstem die geen enkele ruimte voor twijfel laat. Deze zogenaamde *voice of God* kom je vaak tegen in natuurdocumentaires of op Discovery Channel. Het verhaal wordt toegelicht met documenten zoals archiefbeelden, foto's, landkaarten en statistieken. Een ander veel voorkomend kenmerk is dat de makers verhullen dat zij een rol spelen in de documentaire. Als mensen geïnterviewd worden, hoor je vaak alleen hun antwoorden. De gestelde vragen door de maker zijn er dus uitgeknipt. Typisch daarbij zijn 'pratende hoofden' oftewel *talking heads*. Zij delen zo hun eigen ervaringen en kennis met de kijker. Ook *direct cinema* wil zo objectief mogelijk verslag doen. Deze stroming ontstond in de jaren zestig, toen technologische middelen een kleine, stille en lichte geluidscamera mogelijk maakten. Daarmee kon de filmer zich vrij bewegen, en als een soort *fly on the wall* bijna ongemerkt het alledaagse observeren.

Documentaire

1.3 De subjectieve aanpak

Hierin probeert de filmmaker juist niet zijn aanwezigheid, zijn handtekening of zijn mening te verbergen. De documentaire is in dit geval nog minder een verslag, meer een kunstuiting van de maker. Soms geeft de regisseur in een *voice over* commentaar op de beelden. Of hij kiest voor poëtische beelden, maakt opvallende montagekeuzes of zet de toon van de film extra aan door bepaalde muziek. In de subjectieve vorm is de hand van de maker dus voelbaar. Als de maker dat te opzichtig doet en de werkelijkheid heel erg eenzijdig belicht - zoals Michael Moore vaak wordt verweten - dan vinden sommigen dat een vergaande vorm van manipulatie.

Propaganda

2.1 Wat is propaganda?

Er zijn vele definities van het begrip propaganda.

Samenvattend zou je het volgende kunnen zeggen:

Propaganda heeft als doelstelling andere mensen te overtuigen van een idee of ideaal (direct of indirect, bewust of onbewust) of te laten delen in emoties en gevoelens zodat zij hetzelfde geloven of aanhangen als de zenders van de boodschap.

Deze definitie is neutraal, dat wil zeggen, het begrip heeft in deze definitie niet de negatieve lading die het in het dagelijks taalgebruik wel heeft. Propaganda kan immers mensen bewegen zich in te zetten voor zaken die het algemeen belang dienen (zelfs binnen een totalitair systeem).

Joseph Goebbels gebruikte propaganda aanvankelijk vooral om de bevolking van Duitsland te overtuigen van de nationaal-socialistische ideologie. Gedurende de oorlog werd de propaganda steeds belangrijker om het moreel van de bevolking en de soldaten hoog te houden.

Zoals alle propaganda is oorlogspropaganda gericht op de psychologische beïnvloeding van mensen. Het gaat daarbij zowel om beïnvloeding van de (publieke) opinie als om gedragsbeïnvloeding. Oorlogspropaganda maakt gebruik van indoctrinatie (het onder druk bijbrengen of doen aanvaarden van bepaalde ideeën) en intimidatie (door bedreiging afschrikken, weerhouden en ontmoedigen).

2.2 Soorten propaganda

Er zijn verschillende soorten propaganda.

Voor de film *Das Goebbels Experiment* zijn de

volgende contrastparen relevant:

Monopolistische en dialogische propaganda

Monopolistische propaganda sluit alle andere alternatieve informatie af. Zo was het in nazi-Duitsland nauwelijks mogelijk en niet toegestaan naar de Engelse radiozender te luisteren.

Dialogische (democratische) propaganda is gebaseerd op de vrije keuze van alternatieven. Zo krijgen in Nederland alle politieke partijen de mogelijkheid om in speciaal daarvoor gereserveerde zendtijd hun ideeën over te brengen aan het publiek.

Massale en kleinschalige propaganda

Massale propaganda bereikt grote groepen mensen, bijvoorbeeld via radio en televisie. Voor Goebbels was om die reden de ontwikkeling van de televisie buitengewoon interessant; op die manier kon hij onder meer beelden van partijbijeenkomsten in de huiskamers van mensen brengen.

Kleinschalige propaganda bereikt kleine groepen mensen, waarbij de bedoeling is dat zij de boodschap weer verder uitdragen. Te denken valt aan de communistische propaganda via kleine groepen mensen in 'cellen' of de methode van Jehova's Getuigen.

Geleide en spontane propaganda

Geleide propaganda wordt vanuit een centrum bedacht en gedirigeerd. De propaganda is overal aanwezig: in scholen, kerken, jeugdbewegingen, in de amusementswereld en via 'serieuze' media. Een goed voorbeeld is het *Reichsministerium für Volksaufklärung und Propaganda* waaraan Joseph Goebbels leiding gaf en dat pers, radio, film en de

Propaganda

kunstwereld controleerde. Spontane propaganda is niet georganiseerd, bijvoorbeeld een collega die zich uitsprekt tegen roken of het eten van vlees.

Informatieve en persuasieve propaganda

Waar ligt de grens tussen onderwijs, voorlichting, public relations, reclame en propaganda?

Je zou kunnen zeggen dat er sprake is van een continuüm van propaganda, waarbij informatieve propaganda gericht is op kennisoverdracht (en wellicht attitude- en gedragsverandering), maar dat niet als doel heeft de ontvanger te manipuleren, over te halen of bekeren. Persuasieve propaganda daarentegen richt zich nadrukkelijk op het veranderen van attitude en gedrag door misleiding, overdondering en verlokking.

Witte, grijze en zwarte propaganda

Bij witte propaganda geeft de zender zijn bronnen bloot, bij grijze is het niet geheel duidelijk wat de bron van informatie is of vormt de propaganda een combinatie van leugen en waarheid, zwarte propaganda tenslotte probeert zijn bron te verbergen en kan zelfs proberen de ontvanger ervan te overtuigen van een andere partij te zijn.

2.3 Technieken van propaganda

Om het publiek te beïnvloeden maken propagandisten gebruik van verschillende trucs, bijvoorbeeld:

1. Zwartmaken: de tegenstander met woord en/of beeld vergelijken met vreselijke dingen
2. Mooi maken: woorden en beelden gebruiken die deugdelijke waarden uitstralen zoals beschaving, democratie, saamhorigheid,

schoonheid en liefde. Ze versimpelen de waarheid tot een mooi beeld.

3. Prestige verlenen: woorden en beelden gebruiken die respect afdwingen.
4. Autoriteit geven: beroemdheden en autoriteiten uit heden en verleden inzetten.
5. De burger bereiken: benadrukken dat het gaat om een zaak van het volk, en de bevolking persoonlijk benaderen (bv praatje maken, handen schudden etc).
6. Slim selecteren: minder positieve aspecten onderbelicht laten of helemaal niet aan de orde laten komen.
7. Saamhorigheid veinzen: net doen alsof iedereen de zaak steunt. Want wanneer iedereen voor is, waarom zou jij dan tegen zijn?
8. Oppositie: een duidelijke en gezamenlijke vijand creëren (bv communisten, maar ook rimpels, puistjes en huishoudbacteriën)
9. Stellige beweringen: met grote overtuiging 'waarheden' poneren (bv Göring: 'Er zal nooit een Brits vliegtuig boven Duitsland komen').
10. Afleiding: de aandacht op iets anders richten dan op een negatieve gebeurtenis of ontwikkeling.
11. Stereotypen: eigenschappen toekennen aan een individu of groep op basis van gesimplificeerde generalisaties.

2.4 Massamedia en propaganda

Goebbels speelden massamedia een belangrijke rol om de Duitse bevolking te bereiken. Om die reden was hij zo verheugd over de ontwikkeling

Propaganda

van bijvoorbeeld de televisie in de jaren '30 en '40. Over de werking van massamedia zijn verschillende theorieën ontwikkeld. Deze theorieën vertonen overeenkomsten, maar er zijn ook duidelijke verschillen tussen de theorieën.

1. De injectienaaldtheorie:

De media hebben een grote macht; ze kunnen het publiek bepaalde ideeën aanpraten door middel van:

- Manipulatie: feiten worden opzettelijk weggelaten of verdraaid.
- Propaganda: er wordt opzettelijk eenzijdige informatie gegeven om mensen te beïnvloeden. Hiervan is per definitie sprake bij reclame, maar ook bij verkiezingscampagnes.
- Indoctrinatie: er worden langdurig, systematische en heel dwingend eenzijdige opvattingen en meningen aan het publiek opgedrongen.

2. De multiple-step-flowtheorie:

De massamedia hebben vooral een indirecte invloed via opinieleiders, mensen met veel informeel gezag. Zodra zij hun mening hebben gevormd, nemen anderen hun mening snel over.

3. De cultivatietheorie:

De tv speelt een belangrijke rol bij het overbrengen van cultuur. Mensen die vaak fictieve tv-programma's kijken, kunnen de werkelijkheid verwisselen met de tv-werkelijkheid. Dit geldt met name voor zware kijkers en jonge kinderen.

4. Selectieve perceptie:

Iedereen neemt informatie anders op; elke informatie wordt zodanig vervormd dat deze zo veel mogelijk past in ons referentiekader. Dat is het geheel van je persoonlijke waarden, normen, kennis en ervaringen. Het werkt als een soort filter: de informatie waar jij waarde aan hecht wordt voor jou belangrijker. Als je je bewust bent van je referentiekader, kun je informatie objectiever waarnemen.

5. De agendatheorie:

De media bepalen niet hoe men denkt, maar waarover men denkt en dus praat. Dit geldt niet alleen voor de gespreksagenda van burgers, maar ook voor de politieke agenda. Als de media aan een politiek onderwerp veel aandacht schenkt, komt het op de agenda.

6. De framingtheorie:

De media beïnvloeden de manier waarop men over iets denkt, doordat de informatie vanuit een bepaalde invalshoek gepresenteerd wordt.

Mensenrechten

De gruwelen van het nazi-regime zijn een belangrijke reden geweest om de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens op te stellen. Deze is in 1948 aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Omdat overheden nog steeds gebruik maken van propaganda, is het belangrijk om na te denken hoe dit middel zich verhoudt tot de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Propaganda kan in strijd zijn met de Universele Verklaring. Een duidelijk voorbeeld is de haatradio die in 1993 en 1994 in Rwanda opriep tot het vermoorden van Tutsi's. Dergelijke propaganda discrimineert bevolkingsgroepen (ontkent zelfs het recht op leven van deze bevolkingsgroep). Propaganda van de totalitaire regimes is bovendien in strijd met het recht van meningsuiting, omdat andere meningen dan de officiële staatsopinie niet worden getolereerd.

Bronnen

Voor de lesbrief is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

Connelly, M.: War and the media : reportage and propaganda, 1900-2003. Londen, 2005

<http://www.duitslandweb.nl>

Meiden van der, A.: Propaganda. Muiderberg 1988

<http://www.filmeducatie.nl/>

<http://www.amnesty.nl>

<http://mediatheek.thinkquest.nl/~lle0159/index.php?id=5>

<http://mail.digitaleleerlijn.nl/mf/Webquests/ThreeHistoQuests/Propaganda%20%28dictaturen%29.htm>

<http://www.historien.nl/?p=946>

Voor verwerking en verdieping zijn onder meer de volgende websites interessant:

<http://www.movie2movie.nl/r4900-Recensie-Das-Goebbels-Experiment.html>

(Recensie Das Goebbels Experiment)

<http://www.imdb.com/title/tt0458375/usercomments>

(Recensie Das Goebbels Experiment)

<http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/2157317/ckv/item/2169827/propaganda/> (Propaganda algemeen)

<http://www.verzetsmuseum.org/tweede-wereldoorlog/nl/achtergrond/achtergrond.propaganda> (Propaganda algemeen)

<http://geschiedenis.vpro.nl/artikelen/25125712/> (NSB propaganda)

<http://www.teleblik.nl/media/4047408> (Kunst en propaganda in nazi-Duitsland)

<http://www.teleblik.nl/media/742> (Propaganda en Leni Riefenstahl)

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties om de basisrechten van de mens te omschrijven. In de verklaring staan de rechten die ieder mens altijd en overal zou moeten hebben. De volledige tekst is te lezen op www.amnesty.nl/uvrm.

.....

1. Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
2. De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
3. Je hebt recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
4. Slavernij is verboden.
5. Martelen is verboden.
6. Je hebt het recht om erkend te worden voor de wet.
7. De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
8. Als je onrecht wordt aangedaan, heb je recht op bescherming.
9. Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
10. Als je terecht moet staan, heb je recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
11. Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Je daden kunnen niet achteraf strafbaar worden gesteld.
12. Je hebt recht op privacy en op bescherming van je goede naam.
13. Je mag je vrij verplaatsen in je eigen land. Je mag ieder land (ook je eigen) verlaten.
14. Je mag vluchten naar een ander land, als je mensenrechten worden bedreigd.
15. Je hebt recht op een nationaliteit.
16. Je mag trouwen met wie je wilt en een gezin stichten.
17. Je hebt recht op bezit, dat mag niemand zomaar van je afnemen.
18. Je mag je eigen godsdienst kiezen en daarnaar leven.
19. Je hebt het recht om uit te komen voor je eigen mening.
20. Je mag lid worden van een vereniging en een vereniging oprichten. Niemand mag je dwingen om bij een vereniging te horen.
21. Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen voor het landsbestuur en zichzelf daarvoor verkiesbaar stellen. Het volk kiest de regering in democratische verkiezingen.
22. Je hebt recht op de economische, culturele en sociale voorzieningen in je land. Arme landen hebben recht op internationale hulp.
23. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon. Je mag lid worden van een vakbond.
24. Je hebt recht op rust en vrije tijd.
25. Je hebt recht op genoeg inkomen om van te leven. Als je niet voor jezelf kunt zorgen, moet de overheid dat doen.
26. Je hebt recht op onderwijs.
27. Je hebt het recht om te genieten van kunst en cultuur.
28. Landen moeten ervoor zorgen dat de mensenrechten kunnen worden nageleefd.
29. Je hebt plichten om ervoor te zorgen dat de rechten van andere mensen kunnen worden nageleefd. De wetten in je land mogen niet in strijd zijn met de mensenrechten.
30. Geen van deze rechten mag worden misbruikt om de mensenrechten te vernietigen.

.....

Amnesty International

Movies that Matter

Amnesty International is een internationale organisatie die zich inzet voor de rechten van de mens. Over de hele wereld heeft Amnesty meer dan 2,2 miljoen leden en aanhangers. Het hoofdkantoor staat in Londen. Daar worden gegevens van over de hele wereld verzameld en bereiden de medewerkers de internationale acties van Amnesty voor. In bijna honderd landen zijn er afdelingen van Amnesty International, ook in Nederland.

Amnesty International is onafhankelijk. Acties en onderzoek worden betaald door leden en mensen die geld geven. Amnesty wil geen subsidie van de overheid, want als je geld krijgt van de overheid is het minder makkelijk om die overheid te bekritisieren als dat nodig mocht zijn.

Amnesty International is onpartijdig. Dat wil zeggen dat het voor Amnesty niet uitmaakt in welk land de mensenrechten geschonden worden. Mensenrechten gelden voor iedereen. Als die rechten geschonden worden, door welke regering dan ook, dan voert Amnesty daar actie tegen. Het zou tenslotte erg ongeloofwaardig zijn wanneer je van het ene land wel wat zegt en in het andere geval doet of je neus bloedt.

Movies that Matter is een internationaal expertisecentrum op het gebied van film en mensenrechten. Het organiseert het jaarlijkse Amnesty International Film Festival en een maandelijks film- en debatprogramma in tien Nederlandse filmtheaters en speciale internationale vertoningen.

Movies that Matter is er ook voor scholen! Wij helpen films uit te zoeken wanneer u specifieke onderwerpen op school wilt behandelen, geven filmadvies voor verschillende niveaus en leeftijden, en helpen u de vertoning mogelijk te maken.

Movies that Matter @ school richt zich in eerste instantie op (alle niveaus van) het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs zijn enkele titels beschikbaar.

Colofon

.....

Redactie

Marcus Eshuis

Eindredactie

Marcus Eshuis en Amnesty International

Vormgeving

SAZZA

Opmaak

Gezamenlijk Corvee

Movies that Matter Educatie

Margreet Cornelius, Marcus Eshuis,
Dennis Lahey (projectleider)

Movies that Matter

Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
www.moviesthatmatter.nl
tel. (020) 77 33 624
educatie@moviesthatmatter.nl

Alleen te gebruiken voor educatieve doeleinden.

Stichting Movies that Matter wordt ondersteund
door Amnesty International, Stichting DOEN en
Hivos.

